

**แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ
ของนักเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1***
GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT AMID STUDENTS'
PROTEST FOR RIGHT AND FREEDOM IN SECONDARY EDUCATION SERVICE
AREA OFFICE 1

ศุภกร กาญจนอภิบาล, วรณวิศา สืบบุสรณ์ คล้ายจำแลง, มีชัย ออสุวรรณ

Suppakorn Kanjanapibarn, Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang, Meechai Orsuwan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Corresponding Author E-mail: wanwisa.sue@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาวิธีแสดงออกถึงการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ 2. ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกันต่อการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของและ 3. ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสนทนา โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในเขตพื้นที่ที่ศึกษาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน วิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แผนภูมิกำังปลาเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร/วรรณกรรม/แบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แก่นสาระ เพื่อทำการสังเคราะห์ แยกแยะ ตีความ และสรุปประเด็นสำคัญของบทสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในปัจจุบันมีวิธีการเรียกร้อง โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการแสดงออกถึงข้อเรียกร้องและความต้องการของนักเรียน 2. เมื่อเทียบมุมมองของผู้บริหารและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกันถึงความเหมาะสมของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพภายในโรงเรียน โดยครูต่างช่วงวัยมีแนวคิดในทิศทางเดียวกันว่าสามารถกระทำได้อีกเป็นสิ่งที่ไม่ได้ผิดระเบียบแต่ต้องมีขอบเขต 3. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในภาพรวมมีความเห็นที่ตรงกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และศิษย์เก่า ควร

*Received April 2, 2023; Revised April 26, 2023; Accepted April 27, 2023

พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการบริหารโรงเรียน การออกนโยบายที่ส่งผลกับนักเรียนควรให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่ง สำคัญคือส่วนร่วมของนักเรียน

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน; สิทธิ; เสรีภาพ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To express of demanding student; rights and liberties, 2. To compare schools administrators with students of different ages demanding the rights and freedom. 3. To develop guideline for students' affairs administration in the right demanding crisis, conducted by the qualitative research applying phenomenology by semi-structured interview and focus group discussion with purposefully selected 15 key informants from the study areas and analyzed data by fish bone chart to obtain accurate and detailed important information about the cause and factors regarding student demanding for rights and liberties. The information gathered from documents, literatures, interviews were analyzed for core contents to synthesize, to separate, to interpretate and conclude the important issues from the interview according to the objectives.

Research findings were as follows: 1. Right demanding at present used social media to express and demand their right and needs, 2. Comparison of schools administrators were found that teachers with different ages agreed to the students demanding for right and freedom as long as it did not effect others' right and freedom and it should be with limits. 3. Guidelines for the administration of student affairs In the situation of demanding the rights and liberties of students were agreed upon that administrators, teachers, students and alumni should open dialogues to exchange ideas to create the feeling to school administration. To issue any policies that affected student should allow students to participate in the process which as the students' participation.

Keywords: Student Affairs Administration; Rights; Freedom

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบันนักเรียนต่างมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในสังคมอย่างเด่นชัด และมีความตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนที่พึงได้รับจากภาคสังคมที่นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ สถานศึกษา ธรบริการสาธารณะ หรือแม้แต่การใช้สิทธิของตนในการเรียกร้องความชอบธรรม ที่ได้มีขอบเขตตามอำนาจกฎหมาย トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของประเทศที่มุ่งพัฒนาให้เกิดเอกภาพ ทางกาย ทางจิตใจ ความคิด และสติปัญญา ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก, 2546)

ในปัจจุบันพบว่ามีกรเกิดกลุ่มนักเรียนที่ออกมาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของนักเรียนในรูปแบบการชุมนุมผ่านการใช้อีสื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก โดยมีเนื้อหาสาระถึงการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ในการไว้ทรงผม การแต่งกายเครื่องแบบนักเรียน และการลงโทษของครูที่มีต่อนักเรียน ผ่านการแสดงออกในการชุมนุม อาทิ การผูกโบขาว การชูสามนิ้ว เป็นการแสดงในเชิงอารยะขัดขืน ซึ่งการรับผิดชอบดูแลนักเรียนในเรื่องดังกล่าวคือ งานกิจการนักเรียน (ชลธิชา ทักษิณเวศน์, 2565)

ทั้งนี้ ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่มีกระบวนการที่ต้องเชื่อมโยงกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยความรับผิดชอบจะมีครูเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ตั้งแต่การปกครองนักเรียน ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพที่รวมถึงการแต่งกายและทรงผมของนักเรียน ซึ่งแนวทางดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อนักเรียนที่เป็นผู้ได้รับการปฏิบัติ ถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองที่เสมือนถูกจำกัดขอบเขต (ดาริกา ศรีพงษ์พันธุ์กุล, 2558)

โดยการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งเน้นที่จะศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เนื่องจากมีโรงเรียนในสังกัดพบนักเรียนออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพหลายโรงเรียน ซึ่งในการศึกษาได้ทราบถึงสาเหตุและแนวทางของการบริหารกิจการนักเรียน และจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้พบการศึกษาในเรื่องสิทธิและเสรีภาพจำนวนหนึ่งแต่ไม่พบผลการวิจัยให้ที่ระบุถึงทราบแนวทางของการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในปัจจุบันที่มีมิติสังคมที่มีความเปิดกว้างมาก่อน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีแสดงออกถึงการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ สาเหตุของการเรียกร้อง สิทธิและเสรีภาพ และมุมมองของนักเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ต่อการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกันต่อการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ตลอดจนสาเหตุและปัจจัยของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในมุมมองของผู้บริหารและครูในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่อาศัยปรากฏการณ์แนวความคิด โลกทัศน์ และประสบการณ์ โดยใช้วิธีวิจัยโดยการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างโครงสร้างข้อคำถามและการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า และการสานสนทนาที่เน้นการเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์กับสถานการณ์ในชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้สื่อที่มีเนื้อหาสอดคล้องเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ได้แก่ 1) อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนคนปัจจุบันของสถานศึกษา 2 แห่งในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 13) ครูจำนวน 4 คน แบ่งตามช่วงวัยที่แตกต่างกัน 4) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 คน (ระดับชั้นละ 2 คน) ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เคยมีการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ 5) นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อายุ 18–20 ปี จำนวน 2 คน (ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 คนและเอกชน 1 คน) ที่เคยแสดงความคิดเห็นในการออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในโรงเรียนและเคยทำงานสแกนนักเรียน 6) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

- เกณฑ์การคัดออกอาสาสมัคร ได้แก่ ไม่ยินดีและไม่อยู่ในช่วงเวลาเก็บข้อมูล
- เกณฑ์การถอนตัวอาสาสมัคร ได้แก่ อาสาสมัครตัดสินใจออกจากโครงการ
- เกณฑ์การยุติการวิจัย ได้แก่ ผู้มีอำนาจยุติการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Structured Interview Guide) มีลักษณะผสมผสานระหว่างโครงสร้างข้อคำถามและการตั้งประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่มีความละเอียดถูกต้อง (สุรางค์ จันทวานิช, 2540) ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์วัตถุประสงค์ในการวิจัย ระบุรายการข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น
2. จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการคำถามแต่ละประเด็น
3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญว่าตรงตามเนื้อหาและมีข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
4. ปรับปรุงให้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารโรงเรียนในอดีตและปัจจุบัน มีช่วงอายุระหว่าง 55-60 ปี นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เคยมีการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในโรงเรียนที่อายุ 16-18 ปี และครูที่มีความแตกต่างทางช่วงวัยที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อายุ 18-20 โดยคำถามที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบและมีอิสระในการตอบโดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การสัมภาษณ์ กระบวนการสนทนาของ (Freire, 1974) และวิเคราะห์ด้วยแผนภูมิแก่งปลาและใช้การสัมภาษณ์และวิเคราะห์แก่นสาระ หรือ thematic analysis (Braun & Clarke, 2006) เป็นวิธีที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนจากการสัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน จนสามารถหาแก่นสาระ ของวิธีการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพจากนั้นการตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่า ข้อมูลนั้นตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูล คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (สุรางค์ จันทวานิช, 2554)

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของ ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูล เปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulate) เป็นการตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิม จะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เป็นวิธีการ ตรวจสอบข้อมูลที่ยากกว่าแบบอื่น ๆ

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulate) เป็นการตรวจสอบโดยพิจารณาจากการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสัมภาษณ์กับการสนทนา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาถึง แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์เรียกร้องสิทธิ เสรีภาพของนักเรียน

ผลการวิจัย

1. วิธีแสดงออกถึงการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ สาเหตุของการเรียกร้อง สิทธิและเสรีภาพ และมุมมองของนักเรียนในสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ต่อการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในปัจจุบันมีวิธีการเรียกร้อง โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการแสดงออกถึงข้อเรียกร้องและความต้องการของนักเรียน รวมไปถึงการนัดหมายชุมนุมจริงในพื้นที่ต่าง ๆ พร้อมกับการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจต่อการกระทำที่เป็นการลดทอนสิทธิและเสรีภาพจนเป็นที่มาของการเรียกร้อง

ถ้าที่เห็นหลัก ๆ ในปัจจุบัน จะมี Twitter Instagram หรือว่าการออกไปเรียกร้องที่เรียกว่ามีอบ ซึ่งสื่อออนไลน์เป็นจุดให้เกิดมีอบ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ไม่น่าจะเข้าถึงบุคคลที่มีส่วนเปลี่ยนแปลงซึ่งสาเหตุในการเลือกใช้วิธีการดังกล่าว เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยผ่านทางการใช้โทรศัพท์มือถือส่วน พร้อมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการแสดงจุดยืนทางความคิดสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าว การใช้โทรศัพท์ของตนเอง ที่สามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยง่าย

โดยการเรียกร้องด้วยวิธีการดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายหลักที่จะเข้าถึงนักเรียนที่มีความคิดเห็นในเรื่องสิทธิและเสรีภาพได้รวดเร็วและมากที่สุด เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่รับผิดชอบ เป็นความกล้าแสดงออก ให้เกิดความเหมาะสมปรับเปลี่ยนรูปแบบ แต่ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้ใหญ่ว่าจะมีการรับมืออย่างไร ซึ่งถือว่า

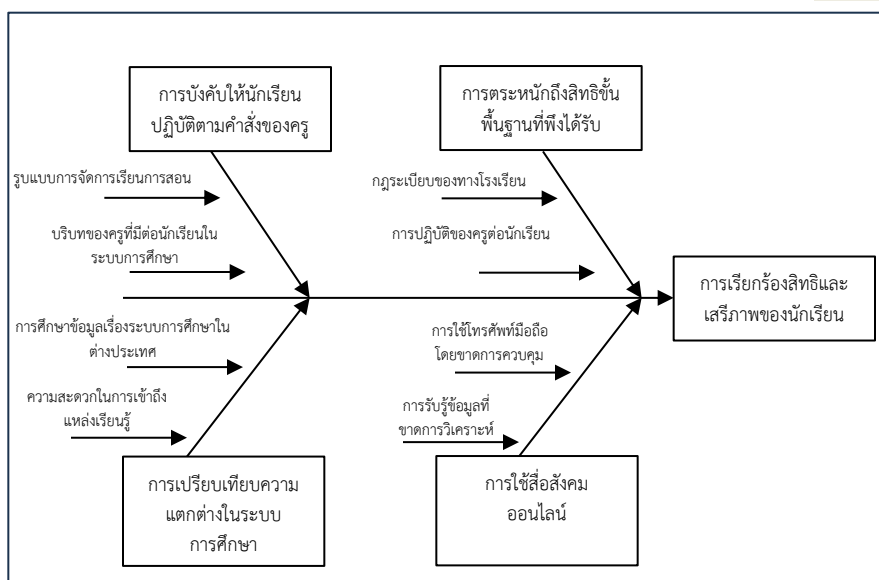

ข้อเสนอต่าง ๆ ไปถึงผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์วิธีการออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสิทธิเสรีภาพไม่มาก แต่มีการเปลี่ยนแปลงที่ตรงตามกับข้อเรียกร้องบางส่วน อาทิ การเรียกร้องในการไว้ทรงผมของนักเรียน ซึ่งสังเกตได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการและ โรงเรียนหลายแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกฎระเบียบ มากขึ้น มีสิ่งที่เปลี่ยนไปจากเดิม หากมองในรุ่นของผมที่เรียนอยู่ อาจจะได้สนใจเท่าไร แต่นักเรียนในปัจจุบันมีการผ่อนปรนมากขึ้น เช่น เรื่องทรงผมที่มีการไว้ได้มากขึ้น การแต่งกายที่มีชาวออกมาว่ามีการพูดคุยกัน ซึ่งเกิดจากการเรียกร้องที่เกิดขึ้น

จากการสัมภาษณ์พบเพิ่มเติมว่า การออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพมีสาเหตุและปัจจัยหลายส่วน เริ่มจากเกิดจากการติดตามสื่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบกับการรับรู้ข้อมูลจากการสืบค้นองค์ความรู้ถึงการพัฒนาทางการศึกษาและสังคมของประเทศต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบกับรูปแบบการศึกษาที่นักเรียนกำลังศึกษาในปัจจุบัน ประชาชนและนักเรียนมีความรู้ อ่านหนังสือ อ่านแหล่งข้อมูลที่มาจากไทยและต่างประเทศ ในเรื่องของพัฒนาการทางการศึกษาจากนักเรียนเองหรือกลุ่มคนที่ศึกษาว่าทำไมประเทศเราเป็นแบบนี้ ต่างประเทศเป็นแบบนี้

2. เมื่อเทียบมุมมองของผู้บริหารและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกันถึงความเหมาะสมของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพภายในโรงเรียน โดยครูต่างช่วงวัยมีแนวคิดในทิศทางเดียวกันว่าสามารถกระทำได้อธิปไตยเป็นสิ่งที่ไม่ได้ผิดระเบียบแต่ต้องมีขอบเขต โรงเรียนทุกแห่งจัดการศึกษาที่เน้นให้นักเรียนมีสิทธิและเสรีภาพ แต่ลักษณะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันตามโรงเรียนต่าง ๆ เกิดจากการขาดประสบการณ์ และการเสฟสื่อโดยไม่มี การวิเคราะห์ แยกแยะที่เหมาะสม จึงทำให้เกิดการเรียกร้องซึ่งเป็นสิทธิที่พึงทำได้แต่ต้องไม่กระทบสิทธิของผู้อื่น

ในส่วนความเห็นในลักษณะสิทธิและเสรีภาพที่พึงมีในโรงเรียน ผู้บริหารและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกัน มีความสอดคล้องกันว่านักเรียนมีสิทธินับตั้งแต่การเข้ามาในโรงเรียน แต่ด้วยโรงเรียนเป็นสังคมของการอยู่ร่วมกันจึงต้องมีกฎและระเบียบ จึงอาจจะไม่ได้ถูกใจนักเรียนทุกคนซึ่งนักเรียนความต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ไปพร้อมกันควรแยกแยะให้นักเรียนเข้าใจก่อนระหว่างสิทธิ และหน้าที่ อันไหนมาก่อนกัน ซึ่งส่วนตัวมองว่าหน้าที่ต้องมาก่อนหน้าที่ของเราคือนักเรียน ของชายที่ต้องรับผิดชอบคือการมาเรียนและปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ความมีวินัย แล้วจึงตามมาด้วยสิทธิ หากนักเรียนปฏิบัติหน้าที่ดีแล้ว สิ่งนี้นักเรียนเรียกร้องมาครูก็ต้องรับฟังทั้งนี้ สาเหตุและปัจจัยของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลออกมาในลักษณะแผนภูมิแกงปลา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สาเหตุและปัจจัยของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน

แนวทางการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของนักเรียนจึงต้องให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่เป็นสำคัญก่อนการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งครูต้องสร้างความตระหนักให้กับนักเรียนในเรื่องดังกล่าว และควรมองว่าเรื่องของการชุมนุมเรียกร้องเป็นเรื่องปกติตามวิถีประชาธิปไตย

3. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในภาพรวมมีความเห็นที่ตรงกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และศิษย์เก่า ควรพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการบริหารโรงเรียน การออกนโยบายที่ส่งผลกับนักเรียนควรให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งสำคัญคือส่วนร่วมของนักเรียน การเปิดรับฟังความเห็นของนักเรียนเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา ระหว่างครูกับนักเรียนได้อย่างไรบ้าง หรือแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่นักเรียนต้องการได้อย่างไรบ้าง การหาจุดร่วมพูดคุย รับฟังให้บทบาทของนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารภายใต้ระเบียบ กติกาของโรงเรียนที่พึงจะเป็นตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนั้นควรเป็นไปตามระบบประชาธิปไตย ที่โรงเรียนสร้างให้ เช่นคณะกรรมการนักเรียน ครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ หรือเสนอทำเรื่องมาถึงฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารก็ต้องมาประชุมกันว่าจะปรับหรือแก้ไขอย่างไรเพราะมันก็เป็นสิทธิของนักเรียนที่ต้องเคารพ และต้องจัดให้เขา

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิธีแสดงออกถึงการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ สาเหตุของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ และมุมมองของนักเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า วิธีการแสดงออกถึงการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพนักเรียนได้ใช้วิธีการสื่อสารผ่านสื่อสังคม ซึ่งสาเหตุของการออกมาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของนักเรียนเกิดจากการเสพสื่อและวิเคราะห์ตามการเรียนรู้วิถีชีวิตของตนเองพิจารณาทั้งสิ่งที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ในระบบการศึกษาว่าได้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน แต่ทั้งนี้มุมมองของนักเรียนต่อการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพมองว่าการเรียกร้องเป็นสิทธิตามประชาธิปไตย แต่ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นไม่ใช่ความรุนแรงและพูดคุยตามช่องทางที่โรงเรียนกำหนด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและรับประสบการณ์ได้ง่ายขึ้น และความรู้สึกในฐานะพลเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับ (องค์การยูนิเซฟประเทศไทย, 2564) ระบุว่า นักเรียนมีสิทธิที่จะแสดงออกในโรงเรียนได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นในโลก Social media หากการกระทำนั้นไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ๆ และทั้งยังสามารถเข้าร่วมการชุมนุมต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียนได้ ซึ่งโรงเรียนสามารถลงโทษนักเรียนได้ หากการไปชุมนุมนั้นเป็นการขาดเรียนของนักเรียน แต่โรงเรียนจะไม่มีสิทธิลงโทษนักเรียนในการออกไปชุมนุม เพราะเป็นไปตามสิทธิของวิถีประชาธิปไตย

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกันต่อการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ตลอดจนสาเหตุและปัจจัยของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในมุมมองของผู้บริหารและครูในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า สาเหตุและปัจจัยของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน มีความเห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันนักเรียนมีสิทธิและเสรีภาพมากพอสมควร ซึ่งโรงเรียนได้จัดช่องทางในการพูดคุยกับนักเรียน สร้างกลไกสำหรับการบริหารโรงเรียนร่วมกันเมื่อเปรียบเทียบมุมมองของครูต่างช่วงวัยมีแนวคิดในทิศทางที่สอดคล้องกันว่าสามารถกระทำได้อีกเป็นสิ่งที่ไม่ได้ผิดระเบียบแต่ต้องมีขอบเขตพร้อมกันนี้ในส่วนของความเห็นในลักษณะสิทธิและเสรีภาพที่พึงมีในโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันมุ่งเน้นการบริหารในภาพรวมซึ่งอาจจะยังไม่ได้รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้รับบริการ คือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีกดดันเชิงสถาบันว่า ความสัมพันธ์ของนักเรียนและครูในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เป็นลักษณะของผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ จึงคาดหวังคุณภาพทางการศึกษา (Messner & Rosenfeld, 2009)

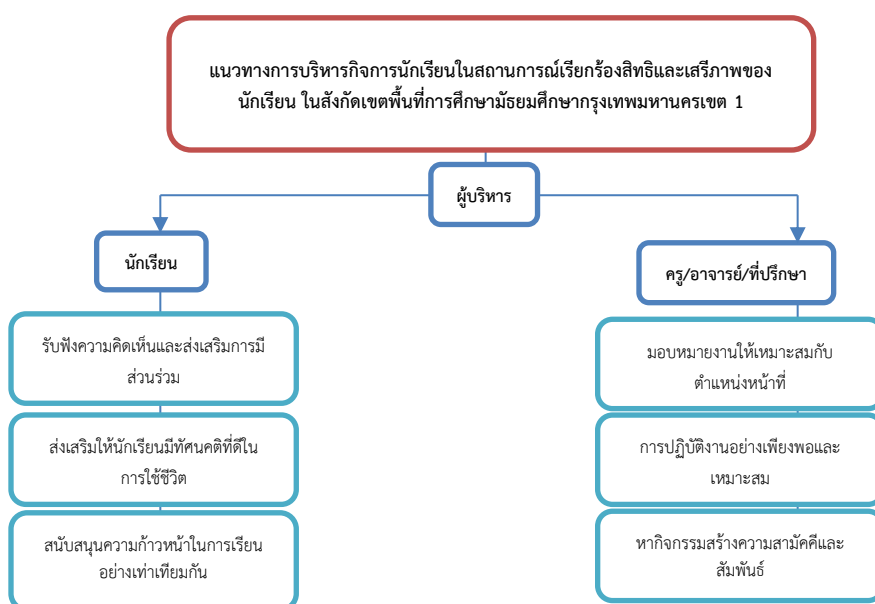
3. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน พบว่า แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนควรเป็นการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นซึ่งกันและกันให้โรงเรียนเป็นของทุกคน ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้แนวทางการบริหารและสิ่งที่จะเป็นส่วนได้ส่วนเสียของนักเรียน อาทิ ระเบียบปฏิบัติของนักเรียน ถือเป็นการแลกเปลี่ยนกันด้วยเหตุและผลจะเป็นแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกันของผู้บริหารและครูที่ต้องกำหนดกลยุทธ์รับผิชอบนักเรียนร่วมกันในการพัฒนาให้มีองค์ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมพร้อมทั้งปรับทัศนคติมุมมองของครูในการดูแลนักเรียน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการหาจุดร่วมพูดคุยและรับฟังเปิดพื้นที่ให้กับนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นถือว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติที่ให้คำนึงถึงการกระทำหรือดำเนินการต่าง ๆ ต้องยึดผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญโดยเด็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับความคิดเห็นเหล่านั้น (Cohen & Naimark, 1991)

องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานการณ์เรียกร้องสิทธิ เสรีภาพของนักเรียน ต้องเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการกำหนดหรือตั้งข้อปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนพร้อมเปิดพื้นที่ในการรับฟังแล้วแลกเปลี่ยนความเห็นของครูและนักเรียนที่เรียกว่า พื้นที่ปลอดภัยทางความคิด ที่นักเรียนและครูจะไปเชื่อมโยงกับพฤติกรรมหรือมีอคติต่อกัน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงเรียนควรเพิ่มการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เนื่องจากตามบริบททางกฎหมาย ผู้ปกครองถือเป็นผู้รับผิดชอบนักเรียน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารควรปลูกฝังจิตสำนึกองค์กรอย่างต่อเนื่อง จะทำให้โรงเรียนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน และสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนจนเกิดความพึงพอใจในที่สุด และจะทำให้ข้อร้องเรียนต่าง ๆ ลดลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับการกระทำของนักเรียนเพื่อให้ทราบมุมมองของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียน ในการกำหนดแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ทักชินเวศน์. (2565). *เด็กทำผิด ต้องรับโทษอย่างไรบ้าง? ชวนดูกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/zlQWA>
- ดาริกา ศรีพงษ์พันธุ์กุล. (2558). *แนวคิดใหม่ในการลงโทษผู้ใช้ให้เด็กกระทำผิดทางอาญา แห่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก เรื่อง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล. (2546, 2 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก. หน้า 1.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 7.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2540) *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554) *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (2564). *สิทธิในการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกคน*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/6G4Tb>

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Freire, P. (1974). *Cultural action for freedom*. USA: Penguin Education.
- Messner, S.F. & Rosenfeld, R. (2009). *Institutional-Anomie Theory: A Macro-Sociological Explanation of Crime*. New York: Springer Science Business Media.
- Cohen, C. P., & Naimark, H. (1991). United Nations Convention on the Rights of the Child: Individual rights concepts and their significance for social scientists. *American Psychologist*, 46(1), 60–65.